

teže. In meso v mestni mesnici stane 4 K do 4 K 80! Poleg tega pa še mesar spravi drago v denar tudi vso drobovino, kožo, kosti itd. Računimo! Mesar je dal za dobropitanega vola 2 K 10 v za 1 kg. Vol je živ tehtal 700 kg. Tako je dal mesar za vola 1470 K. Ako odračunamo 30% odpadka pri teži, je ostalo mesarju še vedno mesa približno 490 kg. To meso je mesar prodajal recimo samo po 4 K 40 v. Tako je dobil zanj nič manj nego 2150 K. Če pa upoštevamo, da je mesar prodal tudi kožo, drobovino, kosti, rogove itd. za drag denar, lahko smelo računamo, da je dobil za vola vsaj 2200 K. Ako odštejemo 80 K za stroške, davek, delavce itd., je ostalo mesarju še v kljub temu vsaj 650 K čistega dobička. So pa slučaj, ko je dobiček, oziroma razlika med nakupno in prodajno ceno še večja. Pri svinjah in svinjskem mesu sicer razlika cen ni tako visoka, a računati moramo, da se nasproti temu svinjska mast prodaja za 100% dražje, kot je nakupna cena za svinje.

Za pitane svinje se plačuje danes za mrtvo teže 3 K 40 do 4 K 40. Odpade torej tukaj nič več, ker se računa mrtva teža. In kljub temu se nekatere vrste mesa, n. pr. riba, prodaja v mestnih mesnicah po 5 do 6 K in mast po 8 K 1 kg. Razlika med ceno, za katero je kmet prodal svoje živinčice in cenami mesa je očitno previsoka. Pred vojsko ta razlika ni bila tako pretirana. Zanimivo je, kako taka razlika leto za leto raste. Leta 1913 je znašala razlika med svinjskimi cenami in cenami masti, kakor je izračunal kmetički list „D. Agrarblatt“, 70 v pri 1 kg, leta 1914 že 1 K 90 v, in sedaj pa znaša v Avstriji razlika med nakupno ceno svinj in prodajno ceno masti splošno 3 K 80 v do 4 K 10 v.

Vse tiste, ki sumijo, da je živinorejec kriv draginje masti, pozivamo, naj si vtaknejo te številke za klobuk in naj jih malo natančneje pregledajo in priznati nam bodo morali, da ni kmet ali živinorejec tisti, ki dela visoke cene živilom, ampak nekdo drugi. Dan za dnevom slišimo, da se obsojajo živinorejci radi draženja. Ali pa ni mogoče, da bi se tudi tistim, ki po nepotrebnem pri mesu in masti tirajo cene, kvišku, stopilo močnejše na prste?

Enako je glede žita in moka. Pšenico mora na primer kmet sedaj prodati vojno-žitno-prometnemu zavodu po 34 K 100 kilogr. In fina pšenična moka stane celo 1 K 20 v. Za koruzo dobi kmet po 15. feb. 26 K, a koruzno moko moraš plačati zdaj domačo po 54 v, rumunsko pa po 74 v. Za fižol se je dobilo samo 40 v za 1 kg, a prodaja se po 1 K 10 vin. 1 kg. Torej razlika v cenah, da ji skoro ni primere!

Zanimivo je tudi to-le: Zaključno sredo, dne 9. t. m., se je v komisiji za živila na magistratu razglasilo, da kavinne zaloge vidno pojemajo. Že drugi dan zjutraj so mnogi mariborski specerijski trgovci prodajali 1 kg kave za 1 K in še več dražje kot prejšnji dan. Ali to ni draženje?

Žitni monopol.

Prej ali slej mora ugasniti vojni ogenj, ki danes še pustoši središče omike, blaženo našo Evropo. Za to se misli državnikov obračajo že zdaj v bodočnost. Zdaj že delamo račune in povprašujemo, kako se bodo plačali stroški, ki jih je nam in vsem prizadetim napravila vojska, kako se popravi škoda, ki je nastala na blagu, in kar je več, na človeškem življenju. Bojni račun stavi silne zahteve. Na to misliti ni, da bi mogli plačati vse naenkrat. Ako bomo plačevali obresti dolgov, ki se bodo morali napraviti, ali so se že napravili, bomo zadovoljni. Dolg je tu, kako plačati, odkod dobiti sredstva? Izračunalo se je, da bi v pokritje dosedanjih stroškov bilo treba približno 1.2 milijard novih davkov. Približno se je že tudi kazalo na viro: Nekdo je izračunal, da bi se moglo dobiti od spirita 100 milijonov kron, od vžigalnic 15 mil., od zavarovalnih zavodov 27 mil., od petroleja 49 mil., od piva 25 mil., od elektricitete 100 mil., od dušika (umetnega gnojila) 50 mil., od premoga 263 mil., od livarn za železo, 140 mil., od kosa 44 mil. K itd.

Vse to nas manj zanima. Bolj pa mora našo pozornost obračati na se predlog, naj se tudi poljski pridelki obdačijo, kakor spirit, premog, pivo, železo, elektrika itd. In v to svrhu se dela račun tako: Avstrija pridelala pšenice 15 milijonov meterskih stotov, rži 27 mil., ječmena 14 mil., ovsa 20 mil., furšice 4 mil., ajde 1 mil., stročnine 2 mil.

Obdačimo vsak meterski stot s 5 K davka, pa nam to da 440 mil. K. Tak predlog beremo v listu „Wiener Sonn- und Montagszeitung.“ S to stvarjo se bavi tudi poluradni avstrijski „Fremdenblatt“ dne 6. febr., ali tudi tako, da z njegovimi izvajanjmi ne moremo biti zadovoljni.

Najprej moramo pojasniti, česar se menda pisatelj dotičnih člankov niso zavedali: da se žitni pridelek ne da primerjati s pridelkom kake industrije. Tovarna ves svoj spirit proda, kmet pa mora velik del svojega žita zopet sejati in hraniti, da preživi čez leto svoje ljudi! Ali tega gospodje ne vedo?! Čudimo se. Ne bi rekli proti temu toliko, če bi se podražilo blago, ki se zavžije, ako že res ni nikjer drugod najti sredstev. Toda ali se hoče podražiti tudi tisto, kar mora kmet dati živini, dati poslom? Tak nov davek bi naložil kmetijstvu, ki že zdaj pušča zemljo v celini, novo breme v znesku kakih 300 mil. K, ker računamo, da more kmet skupnega pridelka le

eno tretjino predati. In to tretjino bo seveda kmet odvalil na konzumenta (kupca, uživalca). Nam se zdi to tako nevaren poizkus, da se o njem niti razpravljati ne da, zdi se nam naravnost nesmiseln. Če se tako postopa, bi se morala industriji tudi obdačiti ne le pridelek, ki ga proda, marveč vsak tekoči stroj še posebej. V tem smislu je kmetu posel kakor stroj, ki zanj dela.

Zagovorniki davka na žito zahtevajo potem še žitni monopol (t. j., da se žito sme le državi prodajati). V neki meri bi morala biti država lastnica kruha. Kot najpotrebnejše bi moral biti žitni pridelek odtegnjen trgovini in njenim poljubnim cenam, ki so prečestokrat posledica neopravičene in morebiti nepoštenne spekulacije. In vendar! Ko premišljujem o takih načrtih, jih ne morem umeti. Če ena stvar naj preide drugemu v last, se mu mora nekako resnično izročiti. Pri tobaku je to lahko mogoče. Kmet, ki ga pridelava, ga ne rabi, odda ga državi in ta ga razdeli ter po prodajalnih prodaja. Enako pri soli. Tudi spirit bi se dal tako prodajati in sladkor ter vse, — kar se izdeluje v tovarnah. Ali moka in kruh? V mestih da, tam je mogoče napraviti c. kr. prodajalno za moko in c. kr. pekarno. Ali tudi na deželi so mali ljudje: obrtniki, oženjeni delavci in čestokrat posestniki sami, ki morajo tega ali drugega žita enkrat za seme, drugičkrat za kruh ali krmo dokupovati. Ker bi bilo medsebojno prodajanje cenejše, kdo bi zabranil, da se ne bi moka in žito tihotapila od hiše do hiše, od vasi do vasi? In kdo plača nove uradnike, ki bi bili potrebni, da se ta monopol uredi in kolikor toliko pravilno uraduje?

Načelno bi morebiti kmet lahko privolil v leta načrt. Kmet pri žitu pred vojsko ni nič zaslužil, in med vojno primeroma drugim potrebam domače žito ni drago. Da je moka tako draga, se naj išče vzroka drugod, ne pri naših kmetih. Ali omenjeni časnik „Fremdenblatt“ že sam opozarja na neko nevarnost: Nevarnost je, da bi se v takem zavodu strankarsko ne gospodarilo. Avstrijska žetev je vredna 250 do 400 milijonov in pri takih svotah je mogoče, dati „mildarov.“ Da, tega se tudi mi bojimo in sploh vsega, kar vzame v roke naše uradništvo. Ne sstrinjamo se pa z uradnim listom, če ta piše proti obrambni carini na poljske pridelke in trdi, da se ta v Avstriji ni obnesla, da poljedelstvo zaradi tega pri nas tako počasi napreduje, ker mu je carina vzdrževala visoke cene; ko bi bile cene nižje, misli dotični pisatelj, bi bili kmetje prisiljeni, več pridelati, da morejo sploh obstati.

Kmet se tem ljudem zdi kakor mačka, ki spi, če ni lačna in šele, ko se zgleda glad, gre za mišali. Taka pa stvar ni. Ko ti ne imeli carine, ko bi bil kruh 30 let sem cenejši in žito pri stotu 2 do 4 K cenejše, bi ostalo danes še veliko več polja neobdelanega in ne vemo, ali bi ne umirali sedaj v vojski gladi. Avstrija je res zaostala v poljedelstvu. Par števk naj to dokaže:

Na hektar se pridelava v Belgiji pšenice 26 met, ječmena 27 met, krompirja 211 met, v Nemčiji pšenice 24 met, ječmena 22 met, krompirja 159 met; v Avstriji pšenice 15 met, ječmena 16 met, krompirja 100 met; v Rusiji pšenice 9 met, ječmena 10 met, krompirja 74 met.

In zakaj smo zaostali? Zato ker čestokrat vse naše socialne naprave služijo le strankarstvu, ker nimamo velikopotezne vlade, ki bi odločno in, koder treba, brezobzirno nastopala. In vendar moramo, vse storiti, da dvignemo ta zaklad, ki čaka dela — brez dela pač ni jela. Naše poljedelstvo lahko pridelava iz naše zemlje danes že pri danih sredstvih celo milijardo vrednosti več, nego je pridelovalo dosedaj, ali predpogoj k temu je, da naraščajoči rod učimo delati, ne pa lenariti, da mladino navajamo k delu, ne pa k neplodovitemu pohajkovanju. Napolnili smo mladino z neko nesrečno domišljavostjo, da misli — škoda je, če bi delala, in da je za vse nekaj boljše-ga na svetu, samo za delo ne. Tukaj je treba prijeti, da pridemo zopet na trdno pot.

V. Podgora, Celovec,

Vzdrževalne podpore družinam vpoklicanih.

Vlada je sedaj izdala nova in obširna določila takozvanim vzdrževalnim komisijam pri podeljevanju vzdrževalnih podpor. Po novih določilih imajo pravico do podpore tudi očim in mačeha, pastorki, nezakonski otroci, katere je imela mati že tedaj, ko je stopila v zakon, posinovljenci in pohčerjenke, posinovniki, starši nezakonske matere vpoklicanega, otroci, ki so bili rojeni po odhodu očeta v vojno službo ter končno v vojni poročene žene. Vzdrževalnim komisijam je naročeno, da se morajo pri določevanju podpore ozirati na povprečni dnevni zaslužek v vojaške poklicanega. Tudi se podpore ne smejo zmanjšati ali celo odkloniti osebam, ki pri obdelovanju polja ali za časa setve in žetve mimogrede nekaj zaslužijo, ker so taki zaslužki prehodni in niso stalni. Isto velja o ženi v vojaške poklicanega, če ima kak manjši postranski zaslužek, ki pa ne sme presegati vzdrževalnine, če pa imajo tudi otroci pravico do podpore, sme v takem slučaju znašati postranski zaslužek žene poldrugokratno, če so vsaj trije otroci, stari manj kakor osem let, pa sme znašati postranski

zaslužek žene dvakrat toliko, kolikor znaša vzdrževalna podpora. Nadalje se določa, da morajo dobivati žena in otroci podporo v polni višini, torej vzdrževalnino in najemnino. Končno so dobile vzdrževalne komisije nalog, da morajo pritožbe strank in svoje sodeleže še enkrat hitro pregledati, preiskati in same popraviti, če bi se jim bila vrnila kaka tozavezna pomota.

Nova določila, ki so jih dobile okrajne vzdrževalne komisije, določajo, da mora n. pr. tudi oči ali mačeha vpoklicanega, ako ju je vpoklicani s svojim zaslužkom vzdrževal, dobiti vzdrževalno podporo. Vzamimo slučaj: Črnovojnik Florjan Nadan je 16. oktobra 1915 bil vpoklican k vojakom. Podpora je dobivala po njem samo njegova mati, oči pa ne. Kaj je storiti? Oči naj gre k obči uradu in naj tam napravi novo prošnjo in dobiti mora na dan vsaj 77 v podpore. Isto velja tudi tedaj, ako pastorki, nezakonski otroci, posinovljenci in pohčerjenke, stariši nezakonske matere vpoklicanega, otroci, ki so bili rojeni po odhodu očeta v vojno službo ter žene, ki so se poročile za časa vojske, ne dobijo vzdrževalne podpore. Napraviti je treba prošnjo in jo utemeljiti. Vzamimo slučaj: Oče, ki je bil vpoklican k vojakom, je zaslužil na dan 5 K. Ako se je torej za njegovo ženo in 8 lastne otroke (stare pod 8 let) priznala podpora v skupnem znesku 1 K 92 v na dan, še imata tudi pastorka (otroci njegove žene, stari pod 8 let) pravico do podpore v skupnem znesku 77 v na dan. Na Štajerskem je namreč temeljna podpora višina na dan za osebo nad 8 let staro, 77 v, za otroke pod 8 leti pa samo 38 v.

Dosedaj so se komisije držale pravila, da podpora ne sme biti višja, kot je bil povprečni dnevni zaslužek vpoklicanega, oziroma ne sme presegati tiste svote, s katero je vpoklicani podpiral dotično osebo. Odslej bo v tem oziru drugače. Če je n. prim. mož poprej zaslužil na dan 4 K in je s tem preživljal sebe, svojo ženo, staro mater, 2 otroke nad 8 let stara in enega pod 8 leti ter dva pastorka, stara nad 8 let, imajo ti po novih določilih pravico do podpore v skupnem znesku 5 K 20 v na dan. Komisijam se je namreč naročilo, naj upoštevajo, da bi mož sedaj, ko so delavske moči dražje, gotovo mnogo več zaslužil kot tedaj, ko je odrinil v črnovojniško službo. Radi tega naj družine, katere mislijo, da jim gre višja podpora, kot jo v resnici dobivajo, napravijo naknadne prošnje, v katerih se seveda mora pojasniti, da je dosedanja podpora iz tega ali drugega vzroka prenizka.

Važno je pri sestavljanju prošnje tudi to, da se preceni, koliko je n. pr. bilo vredno delo posestnika ali viničarja, ki sicer ni imel dnevnega zaslužka v denarju, a je s svojim delom preživljal celo družino in še plačeval davek in obresti od dolgov. Župan namreč mora v prošnjo (tisikano polo) zapisati v razpredelek „Dnevni zaslužek“, koliko je vpoklicanec na dan zaslužil. Krivo se ravna, ako se tukaj ne zapiše nobena svota. Najboljše je, da se vrednost dela dotičnega preceni in vpiše, da je zaslužil dnevno 3 K, 4 K, ali kakor pač sploh žena ali župan spoznata za pravilno. Če se pa ne zapiše nobena svota, komisije navadno prošnje odbijejo. Seveda se mora pristaviti, da si je označeno svoto zaslužil mož ali sin na dan pri domačem delu.

Posebne važnosti je tudi to, da morajo dobivati otroci in žena odslej popolno vzdrževalnino in še poleg tega popolnoma najemnino za stanovanje. Dosedaj se je navadno priznalo le polovico najemnine. Priboljški glede podpor pa se ne dajejo nazaj, ampak le od dneva, ko se je vložila nova prošnja. Dosedaj se je tudi mnogokrat zgodilo, da je n. pr. žena ali kak drugi član družine imela kak začasni zaslužek, n. pr. v poletju pri nujnem poljskem delu pri sešedu. Zavistne osele so takoj take slučaje naznanile, žandarmerija je preiskovala in v mnogih slučajih se je podpora — odtegnila. Odslej pa se taki prehodni zaslužki ne upoštevajo in komisije morajo take zavistne ovadbe vreči v koš.

Italijansko bojišče.

Italijani veliko govorijo o novi ofenzivi. Mogoče je že, da se odločijo za eno ofenzivo še pred veliko splošno spomladno ofenzivo, za katero se pripravljata ves četvermesorazum; kajti dne 1. marca se otvori zopet italijanski državni zbor in ob tem času je treba boj, da se poslanci zazibljejo v upanje na skorajšnje zmago. Za decembarsko državnozbornsko zborovanje je hotel Kadorna priboriti Gorico. Spodletelo mu je. Sedaj je previdnejši in ne pove, kaj bi cilj njegove ofenzive.

Na Primorskem je nastopilo dne 9. t. m. južno vreme, takozvani široko. Mrzel dež pada, zraven pa vedno veter. Navadno traja v teh krajih široko skozi tri tedne. V tem času ob soški fronti med Plavami in Tržičem ni pričakovati večjih dogodkov. Kadorna bi torej s svojo ofenzivo šele zadnje dni meseca februarja pričel, ako si sploh še ne premisli.

Široko je tudi za naše vojaštvo neljub. Strelski jarki in kritja so neprestano mokra. Vreme